

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno studenta: **Hana Křížková**

Název diplomové práce: Příbory se specializací pro osoby se zrakovým postižením

Posudek

Úvodem

Hana Křížková navázala svou diplomovou prací „Příbory se specializací pro osoby se zrakovým postižením“ tematicky na práci bakalářskou, kdy navrhovala kolekci nádobí pro nevidomé. Tehdy narazila na problémy s příbory, proto se na ně nyní v diplomové práci zaměřila. Jde o úkol zdánlivě snadný, který se zpočátku a na první pohled může jevit jako neatraktivní. Málo efektní je i pro prezentaci, zvláště v konkurenci jiných technologicky přitažlivých prací. Jde však o ošidnou úvahu a postoj, protože nejde o snadný a prvoplánový úkol. Potřeby nevidomých jsou specifické nejen mírou jejich postižení, ale i individualitou a charakterem jednotlivých osob s handicapem. Zdaleka tedy nejde o homogenní cílovou skupinu.

Popis práce

Hana Křížková navrhovala pro zrakově postižené lžíci, vidličku a nůž. V teoretické části práce zpracovala rešerši o historii příborů do současnosti a představila i ukázky zahraničních řešení nejen pro nevidomé, ale i jiné handicap. Zabývala se nejen jejich tvary, ale i různorodým materiálovým složením, což je pro hmat nevidomých velmi důležité.

Rozborem příborů nabízených na trhu došla studentka k závěru, že v současné nabídce převládají příbory tvarově jednoduché, minimalistické a univerzální, u nichž nevidomí a slabozrací hmatem nepoznají, který z nich drží v ruce, nerozeznají svrchní a spodní stranu a u nože ani to, jakým směrem je obráceno jeho ostří.

Studentka se proto zaměřila na ergonomii jednotlivých kusů. Správně nejen odpozorovala a zaznamenala, jaké tvary pro úchopy lžíce, vidličky a nože nejčastěji nevidomým vyhovují, aby je po diskusích a konzultacích navrhla. Spolupracovala s pracovníky poboček Tyfloservisu, v nichž se nevidomí a zrakově postižení učí samostatnému životu a používání nástrojů a předmětů. Došla k závěru, za který zaslouží na umělecké škole pochvalu a na škole průmyslového designu zvednutý palec, že cílem její práce by nemělo být vytvoření revolučních příborů, které by osobám se zrakovým postižením zásadně změnily život, ale set, který jim umožní kvalitní kulturu stolování a zajistí bezpečnost, hygienu, maximální samostatnost a pohodlí. Měli by hmatem ihned rozpoznat, o který z kusů příboru jde, jakým směrem a stranou je položen, umožňovat bezkonfliktní konzumaci jídla i příjemné a kulturní stolování. Nový příbor by je navíc nenutil k nehygienickému ohmatávání a sahání na části, které budou v přímém kontaktu s jídlem.

Pro správnou ergonomii jednotlivých kusů je důležitý intuitivní úchop. Ve srovnání s běžnými příbory je set mohutnější, umožňuje různé způsoby držení a nevidomému strážníkovi, pro kterého jsou příbory prodlouženým hmatem, dává pocit jistoty. Lžíce a vidlička se dají snadno rozeznat díky odlišné šířce držadla a reliéfním značkám na jeho konci (bod, tři čárky). Příbor je vyroben z nerezové oceli a kvůli váze (a

koneckonců i ceně) doplněn plastem polypropylen (PP). Lžice a vidlička ho mají pouze zesponu, kdežto nůž má plast zezdola i shora držadla. Tím ho lze hmatem snadno identifikovat. Plast navíc oproti kovu nabízí různé barevné varianty vhodné pro slabozraké.

Pětimilimetrová prohlubeň v plastu u lžice a vidličky pomáhá ke správnému úchopu. Lžice má hlubší náběrku, aby se z ní polévka při přenosu k ústům nevylévala.

Vidlička je pro tvarování náročnější, protože strážník během jídla mění její držení (napichování x nabírání). Proto je držadlo užší než u lžice a má zaoblené hrany (například pro namotávání špaget). Zuby vidličky jsou dlouhé 12 mm, čímž zůstává v lehce prohnuté náběrce dost místa pro nahrnutí pokrmu.

Nůž je pro nevidomé nebezpečný v tom, že ihned nerozpoznají, na které straně je ostří. Používají ho stejně jako vidoucí k řezání, krájení a nahrnování pokrmu. Hana Křížková proto navrhla k jistějšímu úchopu a držení nože ve správné poloze tvarově výraznější držadlo vybrané ve spodní části. Tím je dán i směr ostří. Hmatem lze ostří snadno poznat také zdola držadla, kdy je přechod mezi plastem a kovovou čepelí téměř kolmý, zatímco na horní straně je plynulý.

Díky reliéfním značkám a rozdílné šířce držadla by mohly příbory sloužit i v běžných restauracích, kde se často nevhodně umisťují do nádobek uprostřed stolů, z nichž jen málokdo (včetně vidoucích) na první pokus příbor správně vybere a sestaví.

Ač v práci jednoduše a srozumitelně vše popsala uvádí rozdílnou délku zubů vidličky (v textu 15 mm, v nákresu 12 mm), a nevedla hloubku reliéfu značek u vidličky, respektive nejsou uvedeny kóty řezu vidličky, z nichž by se to dalo vyčíst. Jsou 2 „negativní“ mm uvedené u lžice a pravděpodobně i u vidličky pro nevidomé dostačující? Je dostačující jejich 2 mm vzdálenost

V termínu odevzdání diplomové práce do ní studentka nestihla zařadit obrazové ukázky, jak příbory nevidomí testují v reálných situacích, a jak je hodnotí ve srovnání s těmi, které používají doposud. Následné testování potvrdilo, že byly nevidomými hodnoceny pozitivně a studentka se dověděla i některé připomínky, které by v případně výroby příborů mohla akceptovat.

Závěr

Nenápadnost a zdánlivá jednoduchost zadání a řešení mohou vyvolat diskusi, která se zde již několikrát objevila, zda se design má věnovat i návrhům pro různě handicapované a sociálně slabé uživatele. Otázkou pak je, kdo jiný, než designér by je ale navrhovat měl? Oponentka patří k zastáncům názoru, aby si současný design udržel svůj demokratický charakter a nečinil rozdíly mezi demografickými, sociálními, zdravotními ani jinak definovanými skupinami. Hodnotí proto tuto práci velmi kladně.

Řešení příborů pro osoby se zrakovým postižením Hany Křížkové splnilo zadání práce i autorčiny cíle, po formální stránce jsou popsány všechny potřebné kroky a splněny další požadavky, proto navrhuji ohodnotit práci

známkou A.

PhDr. Lenka Žižková
8. 6. 2018